

Nuo flirto link seksualinio priekabiavimo

Yra skirtumas tarp flirto biure ir biuro romano, taip pat ir seksualinio priekabiavimo. Flirtas – tai tarsi erzinimas, biuro romanas – kartais draudžiamas organizacijos vidaus taisyklių, seksualinis priekabiavimas – neteisėtas ir baudžiamas įstatymo.

Lengvas flirtas

Knygos „Flirtas – kelias į sėkmę“ autorė Jill Spiegel rašo: „Flirtas – tai savo ir kitų žmonių savigarbos ugdyimas užmezgant šiltus, garbingus ir nuoširdžius tarpusavio santykius“. **Iš tikrųjų kiekvienam asmeniui nesvarbu, kiek jūs žinote apie jį, svarbu, kiek juo domitės.** Jei dabar skirtumėte minutėlę ir pasvarstytumėte, su kuo jums buvo malonu ir lengva bendrauti, prisimintumėte, kaip tas asmuo elgėsi. Taip galime bendrauti, kai tikrai domimės asmeniu, su kuriuo kalbame. Kaip tas domėjimasis išreiškiamas, jūs puikiai žinote, nes jau ne kartą kalbėjome apie pirmą įspūdį ir kūno kalbą: akių kontaktu, tinkamu atstumu ir laikysena, kūno judesių atkartojimu, efektyviu klausymusi, patrauklia ir tvarkinga išvaizda, klausimų uždavimu, geranoriška šypsena ar humoru, kuris nieko neįžeidžia, gerbiant kitą asmenį neatsižvelgiant į jo seksualinę orientaciją, religinius ar politinius įsitikinimus, odos spalvą, rasę, priklausymą tautinei mažumai, amžių, lytį, turtinę padėtį, fizinę ar psichinę negalią, kalbą. Visi nori dirbti ir bendrauti su tais, kurie pasitiki savimi. Spinduliukite tai, o ne aroganciją, ir taip įkvėpsite pasitikėti ir savo pašnekovą (-ę). Kiekviena pažintis prasideda nuo pasisveikinimo ir kontakto užmezgimo. Tai būtina sąlyga ir kartu natūralus būdas susipažinti, nes žmonės yra bendraujantys ir jie visada nori vienas kitam padėti. Bendraudami su kitais mes galime pasimokyti. Kuo esame nuoširdesni ir geranoriškesni, tuo labiau žmonės pasitiki mumis. Kartais tai gali būti suprasta neteisingai. Turite gerbti save ir aplinkinius, savo elgesiu duodate suprasti, kaip norėtumėte, kad būtų elgiamasi su jumis, taip pat parodote, kad vertinate patys save. Bendravimo nuotaika ir emocija persiduoda. Išankstinės nuostatos gali sukelti nereikalingų bendravimo kliūčių. Nėra jau taip sunku ką nors pagirti, paskatinti, pasidžiaugti kito laimėjimu ar sėkme, pasakyti komplimentą. Priimkite ir padėkokite už komplimentą, priimkite žmogaus gerus žodžius. Nepradėkite aiškintis, nuvertinti pagirtą drabužį, šukuoseną, išvaizdą ir t. t. Mes visi esame vienodi tik todėl, kad visi esame skirtingi. Priimkite vieni kitus tokius, kokie esame, o ne stenkimės keisti ar reikalauti, kad mąstytytų taip, kaip mes. Prašykite ir gausite, duokite ir būsite apdovanoti. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas sako: „flirtas – meilės žaidimas, koketavimas“. Eve Marx knygoje „Flirto menas“ rašo: „Merriam-Webster“ žodynas sako, kad veiksmožodis flirtuoti reiškia „elgtis meiliai, be rimtų ketinimų“ arba „rodyti dėmesį“. „Flirtas – vienas iš puikiausių užsiėmimų, teigiamai veikiančių jus, taip pat visus aplinkinius. Nors trumpam su kuo nors pafirtavę, pasijuntate geriau, kiti pasijunta geriau – išlošia visi“.

Tačiau flirte nėra jokių seksualinių užuominų – nei prisilietimų, nei vulgarių ar dviprasmiškų žodžių ir geriau pasakyti, kad nesate laisvas (-a), nors kartais tiek vyrai, tiek moterys elgiasi klasingai ir nutyli informaciją. Dalykinėje aplinkoje neturėtumėte peržengti privatumo ribos.

Kiekvienas iš mūsų turime asmeninę erdvę, į kurią įsileidžiame tik labai artimus žmones. Net gyvuliai turi tokią erdvę. Jei kas nors pažeidžia tą mūsų asmeninę erdvę, mes reaguojame, kaip ir gyvuliai, gynybine reakcija. Į šią zoną įsileidžiame tik tuos asmenis, kuriais pasitikime. Rankos ar kojos lietimas kartais labai sutrikdo. Tai gali būti kultūriniai skirtumai. Lotynų Amerikos ir Arabų šalių žmonėms priimtina liesti moters ranką ar koją ir visiškai ignoruoti asmeninę erdvę. Geriau jau nekonfrontuoti ir su humoru išsklaidyti nemalonią susidariusią situaciją – galite užsiminti, kad jūsų šalyje tai nepriimtina. Ateityje bus atsižvelgta į tai. Tai gali būti ir ne kultūriniai skirtumai – tiesiog vyras tikrina jūsų reakciją. Taip pat gali būti ir seksualinio priekabiavimo pradžia. Todėl moteris turi mandagiai pasakyti, kad jai toks dėmesingumas nepriimtinas. Tokiu atveju humoras padeda nesužlugdyti dalykinių santykių ir aiškiai nubrėžti ribas.

Asmeninė erdvė

Mūsų asmeninė erdvė yra oro burbulas, kuris keliauja aplinkui mus, kuris apgaubia mus ir vertinamas kaip mūsų asmeninė erdvė.

***Intymi zona: nuo 0 iki pusės metro.** Išties liečiama arba lengva paliesti. Dalijimosi paslaptimis, šnibždesių zona. Šios zonos pažeidimas gali būti laikomas agresyviu veiksmu. Taip baramasi, pereinama į apstumdymus.

***Asmeninė zona: nuo 60 iki 120 centimetrų.** Rankos ilgio; galima paspausti ranką. Taip kalbasi du draugai. Gali dalyvauti ir trečias, tačiau bus sunku, jeigu pirmieji du to nenorės. Įsileidus ką nors į šią zoną, tampa pasiekiamas, paliečiamas.

Mes dažnai pamirštame, kad mūsų burbulas yra ir už mūsų. Ypač moterys nemėgsta priartėjimo, priėjimo iš nugaros arba kai staigiai pagriebiamos už kaklo ar pečių iš nugaros pusės.

Mes neigiamai reaguojame, jei kas nors, be pakvietimo, įsiveržia į mūsų intymią ar asmeninę erdvę; mes nedelsiant žengiamo žingsnį atgal, kad sudarytume atitinkamą atstumą. Jei nepažįstamas arba netgi pažįstamas netyčia atsitrenkia į mus, pavyzdžiui, jis arba ji atšoka atgal ir atsiprašo. Kai žmonės nenatūraliai, priverstinai, įeina į kito asmens asmeninę erdvę, pavyzdžiui, lifte ar sausakimšame traukinyje, matyti nepatogumas. Jie nusuks galvą ir spoksos į grindis arba stebės užsidegančius numerius lifte arba nukreips save bet kuria kryptimi, bet nežiūrės (nеспoksos) į kitą, nepažįstamą asmenį. Mes visi turime gerai apibrėžtą „burbulą“ aplinkui mus, į kurį pasikviečiame kitus. Mes net turime terminą „rankas į šonus įrėmus“, kai nubrėžiame savo erdvę ją padidindami, primindami žmonėms laikytis to atstumo. Paprastai tai įžūli, ignoruojanti ar agresyvi poza ir ji visiškai nenaudinga verslo susitikimuose. Rodymas ar niūktelėjimas, spustelėjimas, stumtelėjimas pirštu prieš kieno nors veidą, taip pat įsibrovimas į vadinamąjį burbulą yra nepriimtini versle – netgi tada, kai jūs esate piktas. Perpildytame lifte „burbulas“ pažeidžiamas ir tam, kad apsaugotume save nuo nepažįstamųjų: mes susitraukiame, sumažėjame ir nepalaikome akių kontakto, taip pat tylime. Burbulas didėja priklausomai nuo situacijos.

Kaip įsiveržimą į privačią erdvę mes taip pat vertiname nemandagų, storžievišką, jaudinantį, kurstantį elektroninį paštą. Gerai ir ilgai pagalvokite, mažiausiai 24–28 val., prieš atsakydami į emocijų perpildytą elektroninį laišką. Niekuomet nieko nesiųskite parašyto, kai esate piktas ar nuliūdęs, kas leistų jus apkaltinti.

***Socialinė, konsultacinė zona: nuo 120 cm iki 3 metrų.** Verslo susitikimai, interviu, derybų, pokalbio biure distancija.

***Vieša zona: daugiau nei 3 metrai**, nukreipta išorėn. Kalbų, debatų, spaudos konferencijų zona. Komunikacija sudėtinga, nes sunku matyti ir girdėti. Bendravimas neasmenišką, juk niekas iš viešosios zonos tolybių neprisipažįsta mylįs.

Flirtavimas su kuo nors nekenksmingas, nežalingas, nebent asmuo, su kuriuo flirtuojate, nenori priimti tokio dėmesio. Bet puikiai žinote, kad dalykinių santykių ar darbo nepradedate flirtuodami, o profesionaliais draugiškais santykiais, profesionaliu darbu, ir visų pirma stengiatės įvertinti profesionalumą. Tačiau jei jūs vieniša (-as) ir jis (ji) vienišas (-a), nieko tokio vienam kitą pakviesti puodelio kavos ar taurės vyno po darbo. Jei jūs nenorite atsakyti lengvu flirtu, galite pasakyti, kad norėtumėte plėtoti profesionalius dalykinius santykius. Žinoma, visada yra rizikos: kitas asmuo subtilumų gali nesuprasti ir dar intensyviau rodyti dėmesį, o jei pasakysite tiesmukai, galite įžeisti jausmus. Visuomet stenkitės pagalvoti, kaip jaučiatės, ir nuspręskite, kaip pasielgti, kad neįžeistumėte ir nesuteiktumėte nereikalingų vilčių kitam. Jei esate tikri – atsakykite tuo pačiu ir priimkite kvietimą. Problemų kyla, jei yra pavaldumo santykiai arba vadovaujantis asmuo pradeda rodyti didelį dėmesį, arba jei vienas iš jūsų yra susituokęs.

Biuro romanas ar seksualinis priekabiavimas?

Dauguma iš mūsų biure išgyvename vienokius ar kitokius jausmus. Labai daug laiko praleidžiame darbe ir natūralu, kad pradėdame ieškoti sau poros toje aplinkoje. Biuro romanai vyksta ir valdyti šią „chemiją“ reikia profesionalumo. Labai dažnai savo gyvenimo draugą ar draugę sutinkame darbo vietoje. Mes daug daugiau laiko praleidžiame darbe nei namuose ir neretai asmeniniai santykiai užmezgami darbo aplinkoje. Ilgesnės darbo valandos, darbas komandose, grupėse – puiki galimybė plėtoti biuro romanus. O ir po tokios įtemptos darbo dienos eiti į kokį barą dažnai jau net nebelieka jėgų ir noro. Taip pat dirbdami komandoje pastebime kitų asmenų tam tikras savybes, kurios mus imponuoja, sužavi. Tarkime, pastebime tas pačias kito savybes, kurias mes patys vertiname – pasitikėjimą savimi, sumanumą, sprendimų priėmimą, kūrybingumą, savitvardą, charizmą, patrauklumą – ir vienas ar kitas asmuo mus tarsi magnetas pradeda traukti. Kad ir kaip ten būtų, svarbu žinoti vieną svarbų dalyką – atskirti intymius asmeninius kontaktus nuo draugiškų. Rekomenduojame nesibučiuoti ir nebūti apsikabinus darbo aplinkoje kitiems matant ar užsidarius į kokį tamsų kambariuką. Nesiuntinėti el. laiškelių, atvirukų, faksų, neinicijuoti intymių pokalbių biuro telefonu. Jei esate pavaldūs vienas kitam, nenuolaidžiaukite, kad kitiems nesusidarytų įspūdis, esą turite „favoritą“. Lengvas flirtas gerai, tačiau taip pat turėtumėte stebėti, kiek sau leidžiate, nes dalykinėje aplinkoje jis dažnai visiškai nepageidaujamas. Apsiribokite pietavimu drauge ir nesistenkite nuolatos suklotis vienas apie kito darbo vietą ar dar blogiau – nepradėkite planuoti savo pramogų darbo laiku ir nesuteikia pagrindo apkalboms. Darbo aplinkoje visada svarbiausias tikslas – darbo produktyvumas ir organizacijos tikslų siekis. Dauguma įmonių netoleruoja biuro romanų, nes tai tiesiogiai susiję su darbuotojų darbo produktyvumu. Jei išties sutikote tą „tikrąjį ar tikrąją“, palaukite, kol tikrai būsite tikri ir tik tada pasitikrinkite, ką sako organizacijos vidaus taisyklės, o tada pasikalbėkite su vadovu.

Jei tai vyksta – tai ne problema. Klausimas, kaip su tuo susidorojama ir kaip elgiamasi. Kuo mažesnis biuras, tuo labiau toleruojami biuro romanai, nes aplinka neformali. Dažniausiai, jei biure prasideda romanas, darbo produktyvumas sumažėja. Didelėse įmonėse, jei ir pripažįsta, toleruoja romanus, juos mezgusius darbuotojus dažniausiai perkelia į skirtingus skyrius. Kai kada, kai vienas iš poros nėra toks svarbus įmonei, jis atleidžiamas. Jei įmonė laikosi nuostatos, kad tarp darbuotojų neturi būti jokių artimų ryšių, abu darbuotojai rizikuoja būti atleisti, prieš tai su jais pasikalbėjus. Jei vienas iš darbuotojų nusprendžia išeiti, taip išsprendžiamas klausimas. Tai priklauso nuo organizacijos dydžio, užimamos pozicijos, darbo su konfidencialia informacija, pavaldumu. Tai gana sudėtinga situacija ir ne visada sąžiningai išsprendžiama. Kai kada įmonės praranda labai gerus darbuotojus, nors į juos investuojama, mokoma, bet įvykę romanai sudaro sąlygas paskaloms ir įvairiems konfliktams. Išeidami darbuotojai išsineša labai daug informacijos ir dažnai nutinka,

kad kuris nors iš jų nueina dirbti pas konkurentus. Dauguma įmonių netoleruoja romanų tarp skirtingų rangų atstovų. Jei romanas nepasiseka, labai dažnai nutinka, kad kenčia pavaldus asmuo. Nė viena įmonė nenori dalyvauti aiškinantis seksualinio priekabiavimo bylose, tad geriau to vengti.

Visa tai galima valdyti, jei du asmenys, pradėję biuro romaną, romantiškiems pokalbiams ir susitikimams skiria laiką po darbo, o ne darbo metu. Svarbu, kad aplinkiniai apie tai nežinotų ir neturėtų jokio pagrindo diskusijoms ir apkalboms. Negerai, jei du įsimylėjęliai akivaizdžiai darbe demonstruoja jausmus, ilgai užtrunka pietaudami, savo asmeninius nesutarimus ir rūpesčius atsineša į darbą, vienas kitą nesąžiningai proteguoja. Neskambinėkite ir nesiuntinėkite asmeniniu el. laiškų darbo metu. EL. laiškai – organizacijos laiškai, jei jūs juos siunčiate iš darbo kompiuterio. Kai jau judviejų santykiai aiškūs, tai galite paskelbti ir kitiems ar užsiminti apie planuojamas vestuves.

- Jei jūsų organizacija toleruoja biuro romanus, turėtumėte mandagiai informuoti savo vadovą apie situaciją.
- Jei jūsų organizacija netoleruoja biuro romanų, turite apsispręsti, ar tęsti romaną, ar norite išlaikyti darbo vietą. Arba galima mėginti išsaugoti darbo vietą, o romaną išlaikyti kaip paslaptį. Žinokite, kad greičiausiai vieną dieną tai vis tiek taps žinoma.
- Jei jūsų organizacija toleruoja biuro romanus, tačiau netoleruoja tik tam tikro rango atstovų (vadovų ar personalo skyriaus vadovų), laikykitės to reikalavimo.
- Kai kurie žmonės savo asmeninį gyvenimą linkę atskirti nuo profesinio. Jei jūsų organizacija neturi jokių apribojimų ir jums nereikia nieko derinti, tai niekam nieko ir nesakykite.
- Biuro romanai visada buvo, yra ir bus labai jaudinantis dalykas. Tačiau geriau darbo metu nedemonstruoti jausmų, nes galite prarasti darbą vien dėl to, jog gaištate darbo laiką meilės laiškeliams.
- Visi santykiai turi tam tikras taisykles, o santykiai biure reikalauja dar daugiau dėmesį skirti toms taisyklėms, nes tai apima ir vadovus, bendradarbius, klientus ir, žinoma, pajamas.
- Bendraudami su bendradarbiais neatviraukite, neišsipasakokite, kad paskui jus galėtų šantažuoti, nesąžiningai kompromituoti jūsų darbą ar skleisti gandus. Nepraneškite apie savo santykius tol, kol nebūssite įsitikinę, kad santykiai tikrai plėtojasi, palaukite, kol praeis pirmo pasimatymo euforija.
- Jei jūsų romanas sėkmingai plėtojasi, stenkitės, kad jūsų veikla ir bendravimas išliktų nepakitęs su visais aplinkui ir su tuo ypatingu asmeniu. Kuo natūraliau elgsitės, tuo greičiau kiti priims judviejų santykius.
- Jei nusprendėte savo santykius atskleisti visiems, nesistenkite atkreipti dėmesį šmeiždami ar tarsi pabrėždami mylimojo kai kurias charakterio savybes. Pavyzdys: „Jis visada sako kvailus dalykus ...“. Tokie dalykai sukelia priešišumą.
- Nesiuntinėkite el. laiškų. Nebent jie iš asmeninės pašto dėžutės, nes šiaip visi el. laiškai iš darbo pašto dėžutės – organizacijos nuosavybė ir tam tikrais laikotarpiais išsaugomi. Jie tikrai nebus konfidencialūs ir lengvai gali cirkuliuoti po biuro kompiuterius.

- Nemanykite, kad galite žvelgti įsimylėjusio žvilgsniu, ištiesai stebėti mylimą darbuotoją susitikime ir tuo pat metu išlaikyti profesinę reputaciją. Kūno kalba pasako daugiau nei žodžiai.
- Išmokite vaidinti, kad išlaikytumėte pozą. Bus labai daug situacijų, kai jums norėsis išreikšti jausmus, kurių nėra, arba nuslėpti turimus.
- Nieko nedarykite, kas galėtų sukelti mylimojo pavydą bendraujant su bendradarbiais. Flirtavimas su pardavėju ar prekiautoju, vadovu stebint kitam asmeniui būtų didelė klaida. Pasakojimai savo kolegoms, kaip judu smagiai leidote atostogas kokioje saloje ar šalyje nesukels kitiems didelio džiaugsmo.

Meilė mus padaro svajotojais ir dažnai pakylėja virš realybės. Geriau susiraskite veiklą, į kurią galėtumėte koncentruotis. Darbo valandos yra darbui ir geriau nesistenkite vienas kito nustebinti laiškeliais, paliktais rašteliais, gėlėmis, pertraukomis, geriau, kad darbo veikla būtų trikdoma minimaliai, geriausia bendrauti – pertraukų metu ar po darbo.

Jei romanai prasideda ir jūs vadovui tai atskleidžiate:

Už:

- Jūs atrodote paprasta, sąžininga, ir profesionali.
- Jūs galbūt išlaikysite savo darbo poziciją, jei romanai ir blogai pasibaigs.
- Jei jūsų bendradarbis papasakos apie tai vadovui, vadovas jau bus viską girdėjęs ir visa bus aptarta su jumis, informacija jau nebebus naujiena.
- Jūs turite galimybę pademonstruoti, kaip sugebate susitvarkyti sunkiose situacijose, informuodama vadovą apie romaną, kurį rutuliojate labai diskretiškai.

Prieš

- Jūsų darbas gali būti kruopščiai tikrinamas, jūsų vadovas gali būti labiau įtarus, gali reikalauti papildomai savo laisvo laiko skirti darbui ar pailginti komandiruotę.
- Ilgiau užtrukus pietų metu, pavėlavus ryte, dažnai išeinant iš darbo 17.00 val. gali sukelti būgštavimų, nors ir visi kiti išeina tuo pačiu laiku.
- Jus gali perkelti į kitą skyrių ar kitą darbą, kadangi jūsų vadovui atrodo, kad judvieju romanai kelia papildomą stresą aplinkui esantiems.
- Jūs galite būti atleistas (-a).

Kaip elgtis, jei romanai baigėsi?

Sudėtingiausia situacija ir žala, jei romanai baigėsi ir reikia tą asmenį susitikti kiekvieną dieną ar kas savaitę darbuotojų susitikime. Keletas patarimų, kol emocijos nurims:

- Neieškokite kitos meilės tam pačiame biure. Atrodysite nepatikimas (-a), paviršutiniškas (-a) ir nesubrendęs (-usi).

- Po išsiskyrimo galite būti tikri, kad biure sklandys gandai. Geriau jau nerodykite emocijų ir nekelkite scenų. Nuspręskite, ko jums reikia, kad nurimtumėte. Galbūt pasiimti atostogas ir kur nors išvykti, gal pasirinkti kokius vakarinius kursus ar studijas, lankytis sporto klube.
- Jei manote, kad jums taip bus geriau, paprašykite, kad jus perkeltų į kitą skyrių – jei jums tikrai sudėtinga susitvarkyti su savo emocijomis toje pačioje darbo vietoje. Tačiau nekelkite kitiems reikalavimų.
- Nerodykite pavydo, jei kas nors po kiek laiko pradeda romaną su jūsų buvusiu, buvusia. Susilaikykite nuo noro pasakyti ką nors nemalonus apie praeityje buvusių santykius.

Kaip elgtis, jei jūs nesate romano dalyvis?

Kartais būna tokių situacijų, kai vienas iš asmenų vienu metu susitikinėja su dviem, nes mano, kad jie vieni apie kitus niekad nesužinos. Ta tvyranti įtampa dažnai kenkia bendrai darbo atmosferai. Ir trečiam, pašaliniam, asmeniui kartais būna per daug sudėtinga dirbti. Turi pasirinkti: arba išeiti iš organizacijos, arba pasakyti. Dažniausiai geri darbuotojai pasirenka išėjimą iš darbo dėl netinkamai plėtojamų romanų, nes nenori dalyvauti tose intrigose, o didžiausi nuostoliai – organizacijai. Geriau jau nedalyvauti apkalbose. Jei jūsų bosas susitikinėja su kuo nors, kas jums pavaldus, geriau susitikite su vadovu ir tai aptarkite profesionaliai. Geriau neminėti romantiškų santykių, o pokalbį nukreipti ta linkme, kad jūs nespėjate atlikti darbų, nes nesulaukiate pagalbos iš komandos nario. Niekuomet nieko nekaltinkite ir nekritikuokite asmeniškai, o aptarkite esamą situaciją.

Jei iš tikrųjų santykius verta plėtoti, atminkite, kad lengviausia, kai:

- Vieniši susitikinėja su vienišais;
- Abiejų sutikimu ir diskretiškai ;
- To paties lygmens, tačiau iš skirtingų skyrių.

Tai nereiškia, kad jūsų romanas bus ilgalaikis, tačiau šiais atvejais išvengsite papildomo galvos ir širdies skausmo.

Seksualinis priekabiavimas

Jungtinių Tautų konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims preambulėje yra teigiama, kad kol kas išlikusi didelė moterų diskriminacija. Moterų diskriminacija pažeidžia lygiateisiškumo ir pagarbos žmogaus orumui principus, neleidžia moterims dalyvauti lygiomis teisėmis su vyrais politiniame, socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame savo šalies gyvenime, atsiliepia visuomenės ir šeimos gerovei ir dar labiau trukdo moterims atskleisti visas savo galimybes šalies ir žmonijos labui. Įvesta nauja tarptautinė ekonominė tvarka, pagrįsta lygybe ir teisingumu, gerokai pasitarnaus vyrų ir moterų lygybei. Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme yra įtvirtinta diskriminacijos sąvoka: „**Diskriminacija** – tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, **seksualinis priekabiavimas**, priekabiavimas, nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenis dėl lyties“.

Viena iš dažniausių diskriminacijos apraiškų moterų atžvilgiu – seksualinis priekabiavimas. „**Seksualinis priekabiavimas** – nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksmu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokį elgesį lemia tikslas ar jo poveikis pakenkti asmens orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.“ (Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas). Orumas – asmens savęs vertinimas, kaip asmuo atrodo visuomenės akyse, pagal visuomenės priimtus elgesio standartus.

Lietuvos Respublikos darbo kodekse seksualinis priekabiavimas prie bendradarbių, pavaldinių ir interesantų yra pripažįstamas šiurkšiu darbo drausmės pažeidimu. Atkreiptinas dėmesys, kad vieną kartą šiurkščiai pažeidęs darbo pareigas darbuotojas gali būti atleistas iš darbo be įspėjimo.

Viena iš baudžiamųjų įstatymų saugomų vertybių yra asmens seksualinio apsisprendimo teisė. Seksualinis priekabiavimas yra vienas iš šios teisės pažeidimų už kurį Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (152 str.) numato tokias bausmes kaip baudą, laisvės apribojimą arba areštą. Tačiau reikėtų žinoti, kad Baudžiamasis kodeksas kriziminalizuoja tik seksualinį priekabiavimą „prie pagal tarnybą ar kitaip priklausomo asmens“, tuo tarpu pagal aukščiau aprašytą Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nuostatą nėra reikalaujama įrodyti formalaus priklausomumo. Taigi patyrus seksualinį priekabiavimą iš to paties lygmens darbuotojo baudžiamasis įstatymas taikomas nebus.

Kokia forma gali pasireikšti seksualinis priekabiavimas:

- Seksualinės užuominos;
- Nepageidaujami prisilietimai;
- Apnuogintos vyrų ar moterų nuotraukos;
- Geidulingi kūno prisilietimai;
- Aprangos ar išvaizdos komentarai;
- Anekdotai;
- Žvilgsniai;
- Laiškai;
- Skambučiai;
- Atviros atakos ir bandymai išprievartauti;
- Užuominos, kas būtų, jeigu būtų...;
- Darbo ar paaukštinimo galimybės, pažadai už seksualines paslaugas;
- Priešiškos, nedraugiškos aplinkos sukūrimas;
- Aiškūs, atviri reikalavimai seksualiai santykiauti, jei nori išlaikyti ar gauti darbą, darbo sąlygų bloginimas.

Nors mes įpratę girdėti, kad dažniausiai priekabiauja vyrai, tačiau šiandien vis dažniau tai daro ir moterys. Žinoma, ir vėlei ta pati istorija – dažniausiai lemia valdžia ir pinigai. Valdžią turintys asmenys dažniau priekabiauja prie pavaldžių asmenų. Galime teigti, jog turima galia ir valdžia daro didelę įtaką. Lietuvoje vis dar gana dažni seksualinio priekabiavimo ar net išnaudojimo atvejai, tačiau moterys linkusios nutylėti, nes bijo prarasti darbą. Priekabiautojas suteikia tam tikrų privilegijų: rekomendacijas, automobilį, komandiruotę, paaukštinimą pareigose, darbą ir pan. Liūdna, tačiau dažnai vadovai, darbdaviai piktnaudžiauja turima valdžia ir galia dangstydami romantiškų jausmų skraiste. Asmenys, menkai save vertinantys ir gyvenantys nuolatinėje baimėje, prievartos būdu gauna dėmesį ir netikrus jausmus. Taip pažeidžiamas asmens orumas ir savigarba. Su seksualiniu priekabiavimu taip pat susiduria ir gėjai, ir lesbietės.

Santykiams pasisukus kita linkme ar atsiradus naujam objektui, asmeniui gali tekti palikti darbą, gali trukdyti mokymąsi, karjeros siekimą ir t. t., o ką jau kalbėti apie pasitikėjimą savimi. Asmuo, tapęs priekabiautojo auka, dažnai būna sutrikęs, neturi su kuo pasikalbėti arba bijo atskleisti esamą situaciją. Asmenys dažnai nenori ir yra nepasirengę rašyti skundo dėl priekabiavimo, nes su priekabiautoju jie nori kovoti savo jėgomis.

Ką turėtumėte daryti:

- Nedelsdami pasikalbėti su priekabiautoju.
- Parašyti priekabiautojui.
- Pasikalbėti su draugais ar bendradarbiais.
- Visuomet bendrauti profesionaliai. Jei jūs kitus sutikssite profesionaliai ir nesukelsite dviprasmybių bendraudami, lygiai taip pat bendraus ir su jumis.
- Kreipkite dėmesį į drabužius, ypač moterys, galbūt jūs pačios siunčiate seksualinę užuominą kitiems. Nesidažykite labai ryškiai blakstienų, nenešiokite kabančių vėrinių, auskarų, labai trumpų sijonų, gilių iškirpčių, aptemptų drabužių, smailianosių ir smailiais kulniukais seksualių batelių. Vyrai turėtų vengti aptemptų kelnių ar rankų raumenis išryškinančių marškinėlių darbe.
- Prisiminkite, kad kai kurių asmenų asmenybė tarsi pasikeičia, kai išvykstate dalykinės komandiruotės. Venkite susitikimų kambaryje ir palikite barą, kai tik pastebėsite, kad jūsų kolegai rūpi ne pailsėti, o prisigerti.
- Klausykite, kokie gandai sklaido apie priekabiautoją. Tačiau niekuomet nedalyvaukite apkalbose patys apie tą patį priekabiautoją, vadovą ar pan. Geriau patikrinkite informaciją ir stenkitės vengti asmeninių susitikimų su priekabiautoju.
- Niekuomet neaptarinėkite savo intymaus gyvenimo darbe. „Neklausinėkite ir nepasakokite“ – tai galioja visiems!

Tačiau asmeninės pastangos ne visada gali sustabdyti priekabiavimą, todėl reikėtų imtis ir kitų priemonių, galinčių pagelbėti vėliau, ginant pažeistas teises kompetentingose institucijose. Kitais atvejais asmenys yra pasirengę pateikti skundą kompetentingai institucijai, tačiau dažnai jie neturi elementarių žinių, kaip tai padaryti. Jei kažkas pradėjo prie jūsų priekabauti, tai kaip tik galite mandagiau užkirskite tam kelią. Jai ar jam pasakykite, kad toks elgesys ar toks dėmesys jums nepriimtinas, jums nepatinka ir norite, kad tai būtų nutraukta. Gali būti, jog būsite vadovo kabinete ir neturėsite jokių liudininkų. Išeikite iš biuro kaip galite greičiau. Kai būsite prie savo stalo, užsirašykite laiką, datą ir tai, kas nutiko. Visa tai pasiimkite su savimi į namus. Galbūt daugiau prie jūsų nepriekabiaus, bet jei tai tęsis, tęskite užrašus.

- Kaupti informaciją. Kiekvieną įvyki nuodugnai aprašyti.
- Visus aprašymus laikyti namuos ar kitoje saugioje vietoje. Nelaikykite jų darbe, nes netikėtai gali būti pavogti.
- Nuodugnai išanalizuokite vidaus darbo tvarkos ir elgesio taisykles ir tai, kas ten parašyta apie biuro romanus ir seksualinį priekabiavimą, kokių priemonių turite imtis.
- Aprašyti savo veiksmus.
- Neignoraukite seksualinio priekabiavimo tikėdamiesi, jog tai praeis. Jis niekur nedings ir priekabiautojas gali nesiliauti.
- Reikia saugoti visas dovanas, laiškus, raštelių, piešinius, nuotraukas, vaizdo įrašus, įrašytus pranešimus telefonu bei kitą medžiagą.
- Saugoti dokumentus apie darbo įvertinimą.

Ką daryti, jeigu seksualinis priekabiavimas nesiliauja:

- Įsitikinti, kad priekabiautojui aiškiai davėte suprasti apie jo vieksmų nepriimtinumą bei pareikalavote jų nebetęsti. Tai yra ypač svarbus Jūsų argumentas kreipiantis į kompetentingas institucijas.
- Susisiekti su Personalo skyriumi. Kaip jau buvo minėta anksčiau, seksualinis priekabimas yra pagrindas atleisti priekabiautoją iš darbo, tačiau, jeigu Jūs patiriate nepageidaujama elgesį iš vadovo, kreipimasis į Personalo skyrių gali būti neveiksmingas.
- Kreiptis į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą. Skundo padavimas lygių galimybių kontrolieriui yra administracinė procedūra, kuri dažnai užima mažiau laiko bei nesukelia

tiesiogiai kaip teisminis nagrinėjimas. Skundas paduodamas kontrolieriui raštu per tris mėnesius nuo skundžiamų veiksmų padarymo (kadangi seksualinio priekabiavimo veiksmai dažnai kartojasi – nuo paskutinio karto, kai Jūs patyrėte nepageidaujamą elgesį). Prisiminkite, kad visais atvejais yra preziumuojama, kad seksualinio priekabiavimo faktas buvo ir pareiga įrodyti, kad lygių teisių principas nebuvo pažeistas tenka priekabiautojui. Kontrolierius, atlikęs tyrimą, gali priimti skirtingus sprendimus, bet, pažymėtina, kad dažniausiai (išskyrus administracinės nuobaudos skyrimą) kontrolieriaus sprendimas yra rekomendacinis, t.y. neįpareigojantis kitos šalies.

- Kreiptis į teismą. Seksualinio priekabiavimo bylos (Baudžiamojo kodekso 152 str.) yra nagrinėjamos privataus kaltinimo tvarka - tai reiškia, kad pareiškimas policijai nėra paduodamas. Preiškime, paduodamame teismui, turi būti nurodyta: teismo, kuriam teisinga byla, pavadinimas; nusikalstamos veikos, kuria kaltinamas asmuo, padarymo vieta, laikas, padariniai ir kitos esminės aplinkybės; duomenys, kurie patvirtina skunde ar pareiškime išdėstytas aplinkybes; nukentėjusiojo, nusikalstamos veikos padarymu įtariamo asmens bei liudytojų vardai, pavardės ir gyvenamoji vieta. Pareiškimą reikia pasirašyti bei paduoti teismui, kurio veiklos teritorijoje buvo padaryta veika, pvz. teismui veikiančiam Jūsų darbovietės teritorijoje.

Jeigu jums patinka dirbamas darbas ir organizacija, kurioje dirbate, norite joje likti, tai kodėl turėtumėte griauti savo karjerą tik todėl, kad kažkas jus gąsdina ir baugina. Žinoma, kad į seksualinį priekabiavimą nereikia žiūrėti lengvabūdiškai arba tyčia apkaltinti ką nors. Tačiau jei tai vyksta, tai neturėtų būti nutylima tik todėl, kad bijote, nors ir turite visus įrodymus. Jei jūsų vadovas priekabiauja prieš jus, nepamirškite, kad jis taip pat turi valdžią „virš savo galvos“. Kartais nieko kita nelieta, kaip tik pranešti aukštesnio lygmens vadovams. Jei sieksite įrodyti, galite sulaukti ir pasipriešinimo iš kitų, būsite atstumti kolegų.

Prisiminkite:

- Pradėdami kovą prieš priekabiaujančią bendradarbį ar vadovą rizikuojate prarasti darbą, susilaukti kaltinimo, kad suklastojote parodymus. Gali tekti jaustis labai nepatogiai tarp bendradarbių.
- Kad ir kaip būtų sudėtinga įrodyti, tačiau seksualinis priekabiavimas negali būti toleruojamas. Jei prieš jus priekabiauja ar kaltina, apsispręskite, netylėkite ir nekentėkite vieni. Patikėkite – jūs darote gerą darbą!

Nepriekabiaukime ir netylėkime, kai priekabiauja prieš mus!

Šis tekstas, šios svetainės turinys, tekstas ar bet kuri svetainėje esanti informacija negali būti kopijuojama, platinama, retransliuojama, atgaminama jokia forma, elektronine ar mechanine, įskaitant kopijavimą, įrašymą, saugojimą prieinamose informacinėse sistemose, perkėlimą ir naudojimą kitose internetinėse priemonėse ir svetainėse ar kokiu kitu būdu be išankstinio autorės sutikimo. Dėl leidimo naudotis tekstu ar jo dalimi galite kreiptis: el. p. aj@alvyda.com.